

Տեսանկիւն

Իր Ժողովուրդին Ապագայով «Մտահոգ» Գիւղապետը

Ժամանակին փոքր եւ աղքատ գիւղ մը կար, որուն բնակիչները կ'ապրէին գիւղին միակ կովին տուած կաթով ու անկէ արտադրուած սնունդով: Օր մը, կովը կաւէ կուծի մը մէջէն ջուր խմել փորձելու պահուն, գլուխը կը կախուի կուծին մէջ եւ ան չի կրնար իր գլուխը դուրս բերել կուծին բացուածքէն: Գիւղացիները կը շուարին ու շատ կը փորձեն փրկել կովը, սակայն ի գուր: Գլուխը կուծէն դուրս բերելը անկարելի կ'ըլլայ, նոյն ժամանակ չեն ուզեր կուծը կտրել, որուն նոյնքան պէտք ունէին:

Բոլորը մէկ կ'երթան գիւղապետին մօտ իր խորհուրդը հարցնելու: Գիւղապետը լուրջ դէմքով կը մտմտայ ու տիրական ձայնով մը կ'ըսէ. «Կովին գլուխը կտրեցէ՛ք»: Գիւղապետին խորհուրդը կը գործադրուի: Գիւղացիները դարձեալ դիմելով գիւղապետին կ'իմացնեն, որ կովին գլուխը կտրեցին սակայն տակաւին գլուխը կուծին մէջ կախուած կը մնայ, անգործածելի դարձնելով կուծը: «Կուծը կտրեցէ՛ք» կը վճռէ «Իմաստուն» գիւղապետը: Գիւղացիները դարձեալ կատարելով գիւղապետին խորհուրդը կը նային իրեն, որ լուրջ եւ մտահոգ դէմքով մը ծխամորճը կը վառէ եւ մուխը քուլայ քուլայ դեպի երկինք կ'արծակէ մտմտալով:

«Հոգիդ ողջ ըլլայ գիւղապետ». կ'ըսեն գիւղացիները: «Մի մտահոգուիր ու նեղուիր» կը խնդրեն անոնք: Գիւղապետը մեծահոգի ժպիտով մը կը դառնայ իրենց ու կ'ըսէ. «Կովին ու կուծին կորուստներով չէ, որ նեղուած եմ խեղճ մարդիկ»: Ապա յուզուած կ'աւելցնէ «Ես մտահոգ եմ, որ իմ մահուընէ ետք, ինչպէ՛ս ձեր հարցերը պիտի լուծէք առանց իմ խորհուրդներուս»...:

Մեր ազգն ալ Լիբանանի մէջ եւ այլուր նման «սրտցաւ» եւ մեզմով «մտահոգ» գիւղապետեր ունի, եւ մինչ իրենց մշտնջենական են. ազգը կը չքանայ...:

ՍԵՒՎԱ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Լիբանանեան Լուրեր

Միքաթին Ճարահատ Է Սակայն Զի Հրաժարիր Մինչ Հրճապալլա Աւելի Եւս Կը Կարծրացնէ Իր Կեցուածքը

Լիբանանի ճգնաժամը ամէն օր աւելի եւս յստակ ուրուագիծերով կը յայտնուի տարածաշրջանային եւ միջազգային հարթակներու վրայ: Պարզ է, որ Լիբանանի հարցը անբաժանելի է տարածաշրջանին մէջ տեղի ունեցած դէպքերէն մինչ ան տագնապ մը դէմ յանդիման կը գտնուի այսօր Սեւուական Արաբիոյ եւ Արաբական Ծոցի երկրներու հետ իսկ միւս կողմէ Ամերիկա-Իրան բանակցութիւնները յետաձգուած են մինչեւ այս ամսուայ աւարտը:

Մինչ երկիրը կանգնած է վտանգաւոր խաչմերուկի վրայ ուր անսահման փոխադրուած ամէն մակարդակի վրայ կը հիւժէ երկիրը, որուն վարչապետը՝ Ճարահատ Է, անդրդուելիութիւնը կը շարունակէ առկայ մնալ քաղաքական կարգ

մը կողմէրու մօտ: Հակառակ ամէն ճնշումներուն Հրճապալլան տակաւին առաջնահերթութիւն կու տայ տարածաշրջանի իրանական նախագիծերուն մէջ իր ներգրաւուելուն, և այսպիսով ան բախումի մէջ է Արաբական Ծոցի երկրներու հետ:

Հայկական Լուրեր

Քոչարեան Ընդգրկուն Ելոյթ Պիտի Ունենայ Այսօրուայ Հանրահաւաքին

«Սա խորհրդարանական ընտրութիւններէից յետոյ «Հայաստան» դաշինքի հրաւիրած առաջին հանրահաւաքն է եւ բնական է, որ դաշինքի ղեկավար, երկրորդ Նախագահ Ռոպերթ Քոչարեանը ոչ միայն ներկայ է լինելու հանրահաւաքին, այլ նաեւ ընդգրկուն ելոյթով է

հանդէս գալու՝ անդրադառնալով կուտակուած հարցերին», յայտարարեց «Հայաստան» դաշինքի պատգամաւոր Ակնեսա Խամոյեանը՝ անդրադառնալով այն հարցումին, թէ արդեօք Նոյեմբեր 8-ի հանրահաւաքին ելոյթով հանդէս պիտի գայ նաեւ Ռոպերթ Քոչարեանը: Պատգամաւորը միաժամանակ ընդգծեց, որ իրեն կը զարմացնէ հանրահաւաքին՝ Նախագահ Քոչարեանի մասնակցութեան եւ ելոյթի մասին տրուելիք հարցերը, նկատելով, որ ոչ իրենց դաշինքի նպատակները փոխուած են, ոչ ալ Նախագահ Քոչարեանը ետ կանգնած է պայքարէն՝ այն է օր առաջ ձերբազատիլ այս իշխանութիւններէն:

Պատգամաւորը, ընդգծեց, որ Նոյեմբեր 8-ին պիտի դրուի համահայկական դիմադրութեան մեկնարկը:

Լուրեր Արաբական Աշխարհէն

Իրաքի Վարչապետին Դէմ Մահափորձ Եւ Դատապարտման Մեծ Ալիք

Իրաքի վարչապետ Մուսթաֆա Ալ Զազէմիի դէմ եղած մահափորձը դատապարտման մեծ ալիք ստեղծած է:

Այս մասին տեղեկութիւնը տուած են արաբական աղբիւրներ:

Կը նշուի, որ Արաբական Լիկայի կողքին վարչապետ Զազէմիին դէմ եղած մահափորձը նոյնպէս դատապարտած են Իրանի, Սեւուական Արաբիոյ, Յորդանանի, Զուբէի, Պաղեստինի, Արաբական Միացեալ Եմիրութեանց, ինչպէս նաեւ Լիբանանի

պատասխանատուներ եւ կոչ ըրած համընդհանուր տիպալոյի:

Նշենք, որ գործող վարչապետին դէմ մահափորձը եղած է անօդաչու սարքերու միջոցաւ եւ մինչեւ այս պահը ոչ մէկ կողմ ստանձնած է եղածին պատասխանատուութիւնը:

Իրաքեան քաղաքական թատերաբեմը նոր լարուածութեանց թատերաբեմ դարձաւ խորհրդարանական ընտրութիւններու արդիւնքներուն դէմ ընթացք առած բողոքի ալիքէն ետք:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայրապետական Մաղթանք Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում

Նոյեմբերի 7-ին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի միաբանությունը, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Երկրորդ Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Նախագահութեամբ, Պատարագի սրբազան արարողութեանը մասնակցեց Սուրբ Գայիանէ վանքում: Պատարագիչն էր Մայր Աթոռի լուսարարապետ Գերաշնորհ Տ. Սուշեղ եպիսկոպոս Բաբայեանը:

Պատարագի ընթացքում յանուն Հայ Եկեղեցու հոգեւորականաց ու աշխարհականաց դասի, շնորհաւորելով Հայոց Հոգեւորական օժման եւ գահակալութեան տարեդարձի առիթով, Սուշեղ Սրբազանը նշեց. «Եւ ահա, տարիներ առաջ Աստուած եւ մեր ազգը ընտրեց Նրան, ով հզօր հայրենիքի, հզօր եկեղեցու եւ հաւատաւոր հայ ժողովրդի բարօրութեան մեծ երազն ու տեսիլքը եւ այն իրագործելու Տերունաւանդ շնորհն ունի: Ով լսեց «մի՛ երկնչիր, միայն հաւատա՛, եւ Նա կ'ապրի» պատգամը եւ

կեանքով վկայեց, որ չի երկնչում, այլ հաւատում է եւ իր հաւատքի շնորհիւ ապրեցնում իր խնամքին յանձնուած ածուին:

Երբ փորձում էի մտովի ամփոփել անցած քսաներկու տարիների սքանչելի ծրագրերը, ձեռքբերումներն ու իրագործումները, որոնք Հայոց Հայրապետի իմաստութեամբ, տեսլականով ու անձանձրոյթ աշխատանքով իրականացել են, մի պահ ընկրկեցի. անդրադարձայ, որ դրանք Էջեր ու Էջեր են, որոնց արժանի գնահատականը պիտի տայ անաչառ ժամանակը:

Շար. Էջ 08

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութիւնը Կը Յայտարարէ Երկու Պատուական Նուէրներ Ֆրեզնոյի Մէջ Կայացած Տարեփոխարկի Ճաշկերոյթին

Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութիւնը՝ որու գլխաւոր Կեդրոնատեղին կը գտնուի Նիւ Ճըրքիի Բըրեմըս քաղաքին մէջ, Շաբաթ Հոկտեմբեր 23-ին, Ֆրեզնոյի (Քալիֆորնիա) մէջ կայացած Տարեփոխարկի Ճաշկերոյթի ընթացքին յայտարարեց երկու պատուական նուէրներ: Ընկերակցութեան 102րդ Տարե-

փոխարկի Ճաշկերոյթը, որ տեղի ունեցաւ Ֆրեզնոյի Առաջին Հայ Երիցական Եկեղեցիի սրահին մէջ, նուիրուած էր Արցախի Հանրապետութեան:

Աւետարանչականի Գործադիր Տնօրէն Չաւէն Խանճեան յայտարարեց, որ Վըրճինիա Նահանգի Մէքէլին Քաղաքի Մանկիկեան ընտանիքը կը նուիրէ 300,000 ԱՄՆ Տոլար հովանաւորելու Ստեփանակերտի (Արցախ) Նոր մանկապարտէզի ծախսերը:

Շար. Էջ 08

Պատմութեան Մէջ Այսօր

Ռաֆայէլ Պատկանեան

Ռաֆայէլ Պատկանեան (Զամառ Զաթիպա, 8 (20) Նոյեմբեր 1830, Նոր Նախիջեւան, Ռուսական Կայսրութիւն - 22 Օգոստոս (3 Սեպտեմբեր) 1892, Նոր Նախիջեւան, Ռուստովի շրջան, Ռուսական Կայսրութիւն) գրող եւ մտաւորական:

Ռաֆայէլ Պատկանեան ծնած է 1830 Նոյեմբեր 8-ին Նոր Նախիջեւանի մէջ, իր նախնական կրթութիւնը ստացած է իր հօր՝ Տէր Գաբրիէլի մօտ: 1843-1849-ին ուսումը շարունակած է Լազարեան ճեմարանէն, ուսուցիչ կ'ունենայ մեծանուն մտաւորական, մանկավարժ եւ ազգային գործիչ Մկրտիչ Էմինը: Իսկ 1851-ին ուսում ստացած է Դորպատի համալսարանէն ներս: Պատկանեան Նոյն տարին ընդունուած է Մոսկուայի համալսարանի բժշկական բաժինը: 1866-ին աւարտած՝ Պետերսպոլի համալսարանի արեւելեան բաժինը:

1849-ին, զացած է Թիֆլիս՝ իր հօր քով, ուր Ներսիսեան դպրոցի մէջ վարած՝ ուսուցչական պաշտօն: 1850-ին, կը մասնակցի իր հօր հրատարակած «Արարատ» շաբաթաթերթին: Այդ միջոցին կը հրատարակէ իր առաջին բանաստեղծութիւնները գրաբար լեզուով, ապա կը սկսի գրել աշխարհաբարով:

1854-ին Մոսկուայի մէջ հայ ուսանողները կը կազմեն «Զամառ Զաթիպա» անուան տակ՝ գրական ընկերութիւն մը, երեք հիմնադիրներու անուանց սկզբնատառերը միացուած անուն մը. իրենց նպատակն էր ինքնուրոյն եւ թարգմանօրէն գրուածքներ ժողովրդական հրատարակութիւն ընել, որուն բանաստեղծական մասն կը պատկանէր Ռաֆայէլին եւ որ առիթ մը եղաւ իր ճոխ բանաստեղծութիւնները գրելու: Այս Զամառ Զաթիպա գործը հրատարակուեցաւ ընդամենը 5 տետրակ եւ որու մէջ երեւցաւ առաջին անգամ Մայր-Արաքսին եւ Դողդիսեանցի «Ծիծեռնակ»ը: 1855-ի սկիզբները Պատկանեան Մոսկուայի մէջ երկու տարի ապրելէ ետք կը տեղափոխի

Փետրսպոլի՝ Չինուորական բժշկական ակադեմիան մտնելու նպատակով եւ կ'իրագործուի թէեւ, բայց ինք փոխելու իր որոշումը կ'ընտրէ Արեւելեան բաժինը, ուր եւ կ'աւարտէ 1860-ին իր բարձրագոյն ուսումը: Բայց այդ միջոցին եռանդով կը զբաղի Զամառ Զաթիպա ընկերութեան հրատարակութիւններուն եւ այդ 5 տետրերուն մէջ կը տպէ 18 բանաստեղծութիւններ, եւ որովհետեւ ինք եղած էր ամենէն եռանդուն եւ բեղմնաւոր մէկ աշխատակիցը սոյն ընկերութեան, միւսներու հեռանալովը ինք կը շարունակէ սոյն ծածկանունը Զամառ Զաթիպա եւ անկէ վերջ այնպէս կը ճանչցուի ամէն կողմ:

Զամառ Զաթիպա գոհ չմնալով այս վիճակէն փափաքեցաւ իրեն յատուկ թերթը

1864-ին կ'ամուսնանայ Ատեմից Յովհաննէս Մելիք-Չարմեանի աղջկան հետ: Զամառ Զաթիպայի մեծութիւնը հոն է, որ 42 տարուան անխուշ դրական գործունեութեան մէջ միշտ արձագանք եղած է ազգային կեանքի մտաւոր եւ բարոյական երեւոյթներուն եւ կենսական բարձր շահերուն եւ պահանջներուն, այն բոլոր մտածումները եւ տառապանքները, որոնք կրած են իր ժամանակակիցները՝ կենդանի կերպով պատկերացած է իրեն գործերուն մէջ:

Գրած է վիպակներ եւ վէպեր եւ աշխատակցած Մեղու, Փորձ, Արձագանք, Արաքս, Մշակ, Նոր դար եւ Վարժարան թերթերուն: Կը մահանա թոքախտէ 1892 Օգոստոս 22-ին իր ծննդավայրին մէջ:

Ֆրունճեան Եղբայրներ Եւ Սրճադացներու Ճարտարարուեստը Լիբանանի Մէջ (1940ականներ)

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՏԱԳԵՍԵԱՆ

Շար. Նախորդ թիւէն

Գլանիկները իրարու ագուցող բաժինը պարուրող յաւելեալ գօտիները երկու հատ են, նոյնաչափ, իւրաքանչիւրը՝ 1.2-2 սմ. հասակով: Ասոնք իրենց պարուրած գլանիկին հետ ունին 1-1.6 մմ. հաստութիւն¹:

Գլանիկները ունին 4.5-5 սմ. տրամագիծ²:

Ամփոփելով, կրնանք ըսել թէ սրճադացը ունի շուրջ 26.5 սմ. հասակ, 5 սմ. տրամագիծ եւ 980 կրամ կշիռը:

ՖՐՈՒՆՃԵԱՆԱԿԱՆ ԿՆԻՔՆԵՐ³

Ստորեւ կը ներկայացնենք Ֆրունճեաններուն պատկանող (կամ վերագրուող) կնիքները.-

Ա) Հաճի Գեորգ

1.- Դէպի աջ բացուած աստղով⁴ կիսալուսին, մզկիթ⁵ /HADJI KEVORK/GARANTI⁶

2.- Դէպի աջ բացուած աստղով կիսալուսին, մզկիթ⁷ /HADJI KEVORK/4 GARANTI 4

3.- Դէպի երկինք բացուած աստղով կիսալուսին, մզկիթ /4 HADJI KEVORK 4/GARANTI

4.- Դէպի երկինք բացուած աստղով կիսալուսին, մզկիթ/HADJI KEVORK/ / GARANTI

5.- HADJI/KEVORK/GARANTI/666

Բ) Հաճի Պարգեւ

1.- Դէպի աջ բացուած աստղով կիսալուսին, աստղ, մզկիթի գծանկար/ BARKFOUR⁸/GARANTI/աստղ 5 աստղ

2.- Դէպի աջ բացուած աստղով կիսալուսին, մզկիթ/BARK FOUR/Trade Mark/GARANTI/ աստղ 6 աստղ

3.- Դէպի աջ բացուած աստղով կիսալուսին, մզկիթ/BARK-FOUR/TRADE MARK/GARANTI/աստղ 6 աստղ

4.- Դէպի երկինք բացուած աստղով կիսալուսին, մզկիթ/HADJI/BARKEV BARK-FOUR/GARANTI/աստղ 4 աստղ

5.- Դէպի երկինք բացուած աստղով կիսալուսին/HADJI/BARKEV/Trade-Mark/ GARANTI/4 հինգթեանի մարգարտածաղիկ

6.- աստղ/HADJI/BARKEV/աստղ

7.- Դէպի երկինք բացուած աստղով կիսալուսին, մզկիթ /HADJI/BARKEV GARANTI/աստղ 4 աստղ

8.- Դէպի երկինք բացուած աստղով կիսալուսին, մզկիթ/HADJI/աստղ BARKEV աստղ GARANTI/4

9.- Դէպի աջ բացուած աստղով կիսալուսին/HADJI/BARKEV/TRADE MARK/GARNAT/կեդրոնական կլորին շուրջ հինգթեանի մարգարտածաղիկ

10.- Դէպի աջ բացուած աստղով կիսալուսին/HADJI/VAHAN/GARANTI

Գ) Ֆուրունճեաններ

1.- 4 դէպի երկինք բացուած աստղով կիսալուսին 4/ FOUROUNDJIAN FRERES/5555 GARANTI

1 Հանդիպեցանք հետեւեալ հասակներով գօտիներու.- 1.2, 1.5, 2 սմ., որոնք ունենին հետեւեալ հաստութիւնը.- 1, 1.1, 1.2, 1.6 մմ.:

2 Շատ հազուագիւտ են աւելի փոքր եւ մեծ տրամագիծով սրճադացները:

3 Երբեմն կը հանդիպինք արաբերէն եւ Garanti արտայայտութեանց սխալագրութիւններու: Նշուած թիւերը կնիքներուն մաս կը կազմեն եւ կ'առնչուին արտադրանքին որակին: Իսկ շեղակի գիծերով նշած ենք յաջորդ տողի սկիզբը:

4 Բոլոր աստղերը հինգթեանի են:

5 Այս եւ միւս բոլոր թիւերը մաս կը կազմեն կնիքներուն եւ կ'առնչուին արտադրանքին որակին: Իսկ շեղակի գիծերով նշած ենք կնիքի յաջորդ տողի սկիզբը:

Բոլոր աստղերը հինգթեանի են:

6 Այս բառը կը նշանակէ երաշխաւորում, կարծեք ատենի "warranty"-ն ըլլար:

7 «Պուլատ ալի» կը նշանակէ որակաւոր պողպատ, նկատի ունենալով որ աղօրիքը շինուած էր երկաթէ եւ կրնար շուտ մաշիլ՝ եթէ չպողպատուէր:

8 Պարգեւ Ֆուրունճեան անուն-ազգանունի կրճատուած ձեւը:

Պարգեւ Ֆրունճեանի արտադրած քամոցը եւ Գեորգ ու Գառնիկ Ֆրունճեաններու արտադրած քամոցին պիտակը

2.-5 դէպի երկինք բացուած աստղով կիսալուսին 5/JEAN FOUROUNDJIAN/5
3.- 4 դէպի երկինք բացուած կիսաբլորակի մէջ աստղ 4/OAHAN⁹/FOUR

ՏԻԳՐԱՆ ԵՒ ՍԱԹԵՆԻԿ ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻԷ ԵՒ ՉԱԲԱԿՆԵՐ

ա) Ընտանիքի ձեւաւորում Հալէպ, ապա անցում Պէյրութ եւ արտադրութեան սկսնաւորում

Տիգրան եւ Սաթենիկ Ֆրունճեան ընտանիքը գոյառած է Հալէպ, ուր ծնած են ընտանիքին հինգ զաւակները՝ Օննիկ (1921--72)¹⁰, Պարգեւ (ծն. 1923), Գեորգ (1925--2003), Չապէլ (ծն. 1926) եւ Գառնիկ (ծն. 1928):

Գեորգ Ֆրունճեան ծնած է Հալէպ, 15 Օգոստոս 1925ին: Ան իր նախակրթութիւնը – ոչ-աւելի քան մինչեւ 5րդ դասարան - ստացած է Հալէպի մէջ, 1930ականներու կեսերուն աշխատանքի լծուած հօր հետ, Օննիկ ու Պարգեւ եղբայրներուն կողքին, մինչ կրտսերագոյն զաւակ Գառնիկը շարունակած է ուսումը¹¹: Հաւանաբար այդ ժամանակ ալ ընտանիքը տեղափոխուած եւ հաստատուած է Արեւմտեան Պէյրութ, Չոքաք Էլ Պլաթի շրջանը:

Կը թուի թէ Տիգրան Ֆրունճեան իր գործատեղին կը հաստատէ Պուրճի մօտակայքը, Ժըմէյզի, ուր դանակ կը շինէր ու կը սրէր եւ փերեզակութեամբ կը ծախէր զանոնք Պէյրութի կեդրոնական շուկաները: Դանակ շինելը կ'ենթադրէ ծովարան, ինչպէս նաեւ լաւ իմացութիւն՝ երկաթի կարծրացման-պողպատացման գործընթացին¹²:

Փերեզակութեան այդ շրջանին Գեորգ կը հանդիպի/կը գործակցի Վահան անուն անձի մը, որ գիտէր սրճադացներու արհեստը: Երեք զաւակները Վահանէն կը սորվին արհեստը, ու կը ձեռնարկեն արհեստին: Յայտնի չեն Վահանին ծագումը, ծննդավայրը, արհեստը ո՛ր սորված ըլլալը¹³:

Հաւանաբար Վահան կրնայ իմացած ըլլալ արհեստը Պոլսէն կամ Հալէպէն, գուցէ եւ սորված նոյնիքն Արթին Մովսէսեանէն, ապա անցած Պէյրութ...: Կը թուի, կարճ ժամանակ ետք, ձեռնհաս եւ աշխատասէր Գեորգ Ֆրունճեան կը դառնայ մոլիչ ուժը Օննիկ-Պարգեւ-Գեորգ գործընկերութեան, մինչ հօր ջանքերը՝ օգտակար դառնալով գործին, կը մերժուին¹⁴:

Բ) Ներգաղթ եւ արտադրութեան հեզասահ ընթացքի խանգարում

1946ին, Գեորգ եւ Գառնիկ Ֆրունճեաններ, ուրիշ ընկերոջ մը հետ, կ'որոշեն Խորհրդային Հայաստան ներգաղթել: Անոնք՝ երեքով, առանց մեկնումի արձանագրութեան նաւ կը սողոսկին ու կը մեկնին Հայաստան, տունը երկտող մը ձգելով թէ իրենք կը ներգաղթեն ...: Ըստ երեւոյթին, հիասթափուելով Հայաստան ժամանումէն ետք իրենց առջեւ պարզուած իրականութենէն, կ'որոշեն ձգել երկիրը: Անոնք կը հասնին թրքական սահման, Արաքս գետի վրայով կը մտնեն Թուրքիա, կը ձերբակալուին թրքական սահմանապահներէ, կ'ենթարկուին թրքական կարճատեւ բանտարկութեան, բայց երբ կը պարզուին փախուստի¹⁵ պարագաները իրենց մանրամասնութիւններով, ազատ կ'արձակուին եւ կ'անցնին Հալէպ: Հալէպէն Գեորգ կը հաղորդակցի իր մօր հետ ու կ'անցնի Պէյրութ:

Շար. Էջ 06

9 Արդե՛ք «Օննիկ-Օհան»ի տարբերակն է, սխալագրում:

10 Հաւանաբար անոր պաշտօնական անունը Յովհաննէս էր, որովհետեւ Էշրեֆիէի Ս. Յակոբ եկեղեցիին մահացեալներու տոմարին մէջ հանդիպեցանք հանգուցեալ Յովհաննէս Ֆրունճեանի թաղման տուեալներու. ան լիբանահայ է, ծնած Հալէպ 1921ին եւ մահացած 2աիլէ, 10 Հոկտեմբեր 1972ին, շաքարախտ ու թաղուած Պուրճ Համուտ, 1 Նոյեմբեր 1972ին: Յովհաննէսի հօր անուն նշուած է Տիգրան (ծնեալ Տիգրանակեան), իսկ մօր անուն՝ Յեղինէ (ծնեալ Սեւերէկ)...:

11 Գառնիկ ուսանած է Համազգային Կրթական եւ Մշակութային Ընկերակցութեան Նշան Փալանճեան ճեմարանը մինչեւ 9րդ դասարան:

12 Այսմէկը նպաստած ըլլալու է զաւակներու մետաղի մասին իմացութեան:

13 Ըստ Ժ. Ֆրունճեանի տեղեկատուութեան, Վահան սրճադացներ կ'արտադրէր Պէյրութի մէջ եւ զանոնք կը կնքէր իր անունով: Մենք, սակայն, չհանդիպեցանք այդ անունով կնքուած սրճադացներու:

14 Ըստ Ժ. Ֆրունճեանի վկայութեան, զաւակները կը մղեն հայրը որ հանգստեան կոչուի, եւ զերծ մնայ յաւելեալ յոգնութենէ: Ասիկա, սակայն, ընկճախտի կ'առաջնորդէ Տիգրանը, որ կը մահանայ 1956ին, Չոքաք Պլաթի իր տան մէջ:

15 Ծանօթ ենք փախուստի պատումի մը, երբ առաջին նաւով Պէյրութէն մեկնած երեք անձեր՝ Թորոս Ճերեճեան, ճեմարանցի մը եւ կաղ երիտասարդ մը, որոնք ներշնչուած Բ. համաշխարհային պատերազմի հերոս օդաչու Նելսոն Ստեփանեանի տիպարէն՝ երազած են օդաչու դառնալ: Մերժուելով, սակայն, անոնք Արաքսի վրայով Թուրքիա անցնելով վերադարձած են Պէյրութ, երբ դեռ երկրորդ կարաւանը չէր մեկնած: Թորոս Ճերեճեան կը պատկանէր հնչակեան ընտանիքի: Ան իր ընտանիքին (ծնողք, 3 քոյր եւ երկու եղբայր) հետ ներգաղթած էր Խ. Հայաստան (հեռախօսագրոյց Մաքրուհի Խաչատուրեանի հետ, 30 Յունիս 2021): Յստակ չէ եթէ այս խմբակը կը նոյնանայ Ֆրունճեաններուն հետ:

Մշակութային Արձագանգ

«Յեքիաթների Աշխարհում» Խորագիրով Ցուցահանդես «Նարեկացի» Կեդրոնէն Ներս

«Նարեկացի» արուեստի միութեան տան մէջ, Նոյեմբեր 1-ին, տեղի ունեցաւ ՀԱՍԵ Արագածոտնի Թեմի Աշտարակի «Սուրբ Մարիանէ» ընկերային կեդրոնի եւ Սաղմոսավանի Հայորդաց տան կանանց եւ երեխաներու գեղանկարներու եւ ձեռքի աշխատանքներու ցուցահանդեսը: Այս մասին կը տեղեկանանք «Նարեկացի» արուեստի միութեան Facebook-ի էջէն:

«Այս ցուցադրութիւնը առանձնաշատուկ է այն առումով, որ առաջին

անգամ կը ցուցադրենք համատեղ աշխատանքի արդիւնք, ուր իրենց մասնակցութիւնը ունեցած են մասնագէտներ, ուսուցիչներ, ծնողներ եւ երեխաներ: Շատ կարեւոր է նկատել, որ այս ձեռնարկը արուեստի միջոցով ճաշակ, բնապահպանական մշակոյթ, բնութեան տուած բարիքները պահպանելու գիտակցում կը սերմանէ», -նշեց «Նարեկացի» արուեստի միութեան ցուցահանդեսներու պատասխանատու Տաթևիկ Համբարձումեանը:

«Յեքիաթների աշխարհում» խորագիրը կրող ձեռնարկին՝ ներկաները մասնակից եղան նաեւ «Անառակ որդիի վերադարձը» թատերական ներկայացման ցուցադրութեան: «Մեր ցուցադրութեան նպատակն է հանրութեան ներկայացնել «Սուրբ Մարիանէ» կեդրոնի գործունեութիւնը, ցոյց տալ, որ կեանքի իւրաքանչիւր փուլին եւ տարիքին մարդ կրնայ ստեղծագործել եւ զարգացնել իր հմտութիւնները», - իր ելոյթին մէջ նշեց ձեռնարկի կազմակերպիչ Կարինէ Գրիգորեան:

Արագածոտնի Թեմի կեդրոններու հովանաւորներ՝ ԵՀԽ Կլոր սեղան հիմնադրամ եւ UMCOR ARMENIA հիմնադրամ:

«Իրանը Հայ Արուեստագէտներու Աչքերով» Ցուցահանդես Երեւանի Մէջ

Հայաստանի նկարիչներու միութեան դահլիճին մէջ բացուած է հայ նկարիչներու «Իրանը հայ արուեստագէտներու աչքերով» ցուցահանդեսը: Այս մասին ԵՌԱԳՈՅՆ-ը կը տեղեկանայ ՀՀ կրթութեան, գիտութեան, մշակոյթի եւ մարմնակրթութեան (ԿԳՄՄ) նախարարութեան պաշտօնական կայքէջէն:

Հայաստանի նկարիչներու միութեան նախագահ Սուրեն Սաֆարեանի խօսքով՝ օրը նշանակալի է, քանի որ կ'ամփոփուի երկար ամիսներու աշխատանքը, եւ հիմք կը դրուի նոր գաղափարներու եւ ծրագիրներու:

«Նկարիչներու միութիւնը կարեւոր կը համարէ նմանօրինակ համագործակցութիւնները տարբեր հաստատութիւններու հետ, քանի որ այսպիսի գործակցութեան իբրեւ արդիւնք է, որ կրնանք գտնել նոր կապեր, նոր հարթակներ երկու երկիրներու արուեստագէտներու փորձի փոխանակման, միմեանց հետ ցուցադրուելու, բարեկամանալու: Այսօրուան մեր ցուցահանդեսը անոր վառ ապացոյցն է. տարբեր տարիքի հայ նկարիչներ պատկերած են Իրանը իրենց պատկերացումներով, գրականութեան միջոցով: Այնուհետեւ 7 մասնակից նկարիչ հնա-

րաւորութիւն պիտի ստանայ մեկնելու Թեհրան, իրենց աչքերով տեսնելու եւ ստացած տպաւորութիւններով ու նկարելով Հայաստանի մէջ ստեղծագործելու արդէն նոր ցուցահանդեսի համար», - նշած է Սուրեն Սաֆարեանը:

Ողջունելով արուեստասէրները՝

ՀՀ-ի մէջ Իրանի Իսլամական Հանրապետութեան մշակոյթի կեդրոնի խորհրդական Սէյէդ Հոսէյն Թաբաթբաբան շնորհակալութիւն յայտնած է համատեղ ցուցադրութեան կազմակերպման համար եւ ակնցուցած, որ նկարիչները մասնագիտական կերպով ներկայացուցած են Իրանի հարուստ մշակոյթը:

Ցուցահանդեսի ծիրէն ներս տեղի ունեցած է յուշագիրի ստորագրում Հայաստանի նկարիչներու միութեան եւ Իրանի Իսլամական Հանրապետութեան նկարիչ արուեստագէտներու միութեան միջեւ:

Տիարպեքիի Սուրբ Կիրակոս Եկեղեցին Կը Նախատեսուի Վերաբանալ Սուրբ Չատիկին

Կ. Պոլսոյ Հայոց պատրիարք Սահակ Մաշալեան վերջերս այցելած է Տիարպեքի: Կ. Պոլսոյ Հայոց պատրիարքը թուրք-քրտական ընդհարումներուն ժամանակ աներուած Սուրբ Կիրակոս Եկեղեցւոյ վերանորոգման աշխատանքներուն ծանօթանալէ ետք՝ այցելած է նաեւ Տիարպեքիի նահանգապետ Միւնիւր Զարաօղլուին: Այս մասին կը հաղորդէ «Ակունք»-ը՝ վկայակոչելով «Ակօս»-ի մէջ հրապարակուած Պատրիարքարանի յայտարարութիւնը:

Աղբիւրին համաձայն՝ Տիարպեքիի

նահանգապետը հետաքրքրուած է Սուրբ Կիրակոս Եկեղեցւոյ մէջ կատարուող վերանորոգման աշխատանքներուն ընթացքով: Հանդիպման ծիրէն ներս՝ եկուստեք գոհունակութեամբ ընդգծուած է,

որ եկեղեցւոյ նորոգման աշխատանքները կանոնաւոր կերպով կ'ընթանան, եւ նոյն կերպ շարունակուելու պարագային անոնք արդէն կ'աւարտին գարնան:

Նաեւ շեշտուած է, որ կը նախատեսուի եկեղեցին վերաբանալ Սուրբ Յարութեան տօնին՝ Չատիկի օրը: Ըստ Պատրիարքարանի հաղորդագրութեան՝ Տիարպեքիի նահանգապետը առաջարկած է վերականգնել նաեւ Տիարպեքիի Սուրբ Սարգիս հայկական եկեղեցին: Հրապարակման մէջ կը նշուի, որ Կ. Պոլսոյ Հայոց պատրիարքը

Տիարպեքի այցի ծիրէն ներս ուսումնասիրած է Սուրբ Սարգիս եկեղեցին:

Յիշեցնենք, որ 2015 թ. վերջերը սկսած թուրք-քրտական ընդհարումներուն ժամանակ Տիարպեքիի Սուրբ Կիրակոս Եկեղեցին կրած էր մեծ վնաս: Եկեղեցւոյ վերականգման աշխատանքներուն կ'աջակցի նաեւ թրքական պետութիւնը: Վերանորոգումը սկսած է 2019-ին:

Թարգմանութիւնը կատարեց Մելինէ Անումեան («Ակունք») Արեւմտահայերէնի վերածեց ԵՌԱԳՈՅՆ-ը

Սփիւռքահայ Կեանք

Առաջնորդարան Աստրալիոյ Եւ Նոր Զելանտայի Հայոց Թեմին -Սիտնի Լսարանական Առցանց Ձեռնարկ – Դասախօս՝ Դոկտ Հրայր Ճեպեճեան Նիւթ՝ Աստուածաշունչի Յանձնառութիւնը Քրիստոնեայի Յարափոփոխ Կեանքին Մէջ

ՆՇԱՆ ԴԱՍՏԱՃԵԱՆ

27 Հոկտեմբերի երեկոյեան ժամը 7.00-ին տեղի ունեցաւ Առաջնորդարանի «Լսարանական Երեկոյ» ծրագրին առցանց չորրորդ դասախօսութիւնը հովանաւորութեամբ Բարձրաշնորհ Տէր Հայկազուն Արքեպիսկոպոս Առաջնորդ Սրբազան հօր: Դասախօս՝ Աստուածաշունչի Ընկերութեան Ծոցի երկիրներու ընդհանուր քարտուղար Դոկտ. Հրայր Ճեպեճեան: Նիւթ՝ «Աստուածաշունչի Յանձնառութիւնը Քրիստոնեայի Յարափոփոխ Կեանքին Մէջ»: Երկլեզու դասախօսութիւնը եկած էին ակնդրելու Նիւթով հետաքրքիր 55 անձիք, որոնցմէ 8-ը՝ Աստուածաշունչի Ընկերութեան զանազան երկիրներու ոչ Հայ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ՝ Նորվեկիայէն, Արաբական Սիւրիայէն, Եթովպիայէն, Անգլիայէն, Նոր Զելանտայէն եւ այլ երկիրներէ: Թեքնիք հարցերու պատասխանատուութիւնը, ինչպէս միշտ, ստանձնեց Արթ Տէր Աւետիս Բահանայ Համբարձումեան:

Հանդիսավարուհի Տիկին Լորա Արթինեանի բարի գալուստի խօսքէն ետք Սրբազան Հօր աղօթքով մեկնարկուեցաւ ձեռնարկը: Ապա, Տիկին Արթինեան, երկու լեզուներով՝ Հայերէն եւ Անգլերէն, ներկայացուց

օրուան բանախօսը եւ զայն հրաւիրեց արտասանելու իր խօսքը: Դոկտ. Ճեպեճեան շնորհակալութիւն յայտնեց Սրբազան Հօր եւ կազմակերպողներուն, ըսաւ որ ինք անքակտելի կապով կապուած է Աստրալիոյ եւ Նոր Զելանտայի թեմին, ուր եղած է երկու առիթներով եւ ուր իր երկրորդ այցելութեան՝ 2018ին, տեղի ունեցած է իր մեծածաւալ յուշագրութեան՝ «Սփիւռքահայ Կեանքեր» Ինչպէս Որ Տեսայ» հատորին շնորհահանդեսը, կազմակերպուած Առաջնորդարանին կողմէ: Ի՞նչ է Աստուածաշունչը, ի՞նչ կը հասկնանք «Յանձնառութիւն» բառով, ի՞նչ է Աստուածաշունչի պարզեւած յոյսը, ինչպէ՞ս կարդալ, հասկնալ, մեկնաբանել եւ իւրացնել Աստուածաշունչի պատգամը: Այս ընդհանուր հասկացողութեան բացատրութիւնն էր դասախօսութեան առաջնաընթացը: Փառնուր Փոյնթի միջոցաւ սահիկ առ սահիկ, երկու լեզուներով, Դոկտ Ճեպեճեան յստակ դարձուց իր պատգամը: Ան անդադարձաւ լեզուամշակութային եւ լեզուամտաւորութեան գործօններուն, որոնք մեծ դերակատարութիւն ունին Աստուածաշունչը հասկնալու եւ մեկնաբանելու գործընթացին մէջ: Ասոր ցայտուն օրինակը բազմաթիւ Քրիստոնեայաբանականութիւններու առկայութիւնն է սակայն բոլորին աղբիւրը Աստուածաշունչն է իր երկու կտակարաններով: Բանախօսը հերքեց այն թիւր հասկացողութիւնը, որ իբր թէ Հին Կտակարանը Հրեաներու պատմութիւնն է միայն եւ անոնց քաղաքական նպատակներուն սկզբունքներու ներշնչման աղբիւրը, եւ իբրեւ թէ երկու կտակարանները

կապ չունին իրարու հետ: Ան ըսաւ որ այս վկայութիւնները յերկրածոյ են եւ այսօրուան քաղաքական հակամարտութիւնները օգտագործելով երկու կտակարանները իրարմէ անջատելու փորձեր են: Երկու կտակարանները իրար ամբողջացնող գիրքեր են, եզրակացուց դասախօսը: Դասախօսը անդադարձաւ ընկերային փոփոխութեանց, որոնք յարատեւ տեղի կ'ունենան մարդու կեանքին մէջ եւ լայն բացատրութիւն տուաւ անոնց մասին: Աստուածաշունչի յանձնառութեան ծիրէն ներս Դոկտ Ճեպեճեան անդադարձաւ զանազան հարցերու եւ հետեւեալ պատգամներուն՝ «Սիրէ դրացիդ քու անձիդ պէս» (Մատթ. 22:39)ի եւ «Բայց կ'ըսեմ բոլոր անոնց որ կը լսեն, սիրեցեք ձեր թշնամիները» (Ղուկաս 6:27): Ան վերլուծեց զանոնք մարդկային նաեւ հայկական տեսանկիւներէ դիտուած: Այս նիւթերուն շուրջ եղած հարցումներուն լայն բացատրութիւն տուաւ դասախօսը շեշտ դնելով ներողամտութեան գործօնին բայց նաեւ արդարութեան ունեցած կարեւորութեան վրայ: Դասախօսութեան աւարտին Դոկտ Ճեպեճեան պատասխանեց ակնդիր-

ներու բոլոր հարցումներուն: Տիկին Լորա Արթինեան իր շնորհակալութիւնը յայտնեց դասախօսին բանախօսութեան շահեկանութեան ինչպէս նաեւ այն ժեսթին համար, որով Դոկտ Ճեպեճեան իր Նոր պատրաստած «Մանուկներու Բացատրական Աստուածաշունչ»-էն 30 օրինակ, իսկ հեղինակած գիրքէն՝ «Bible Engagement: The Discovery of Faith, Hope and Self» 10 հատոր պիտի նուիրէ Առաջնորդարանին: Սրբազան Հայրը իր փակման խօսքին մէջ բարձր գնահատեց Դոկտ Ճեպեճեանի արժանիքները եւ անոր Աստուածաշունչի տարածման աշխատանքը: Սրբազանը խիստ կարեւոր նկատեց Աստուածաշունչը կարդալը, զայն թարգմանելը եւ զայն մեկնաբանելը, աշխատանք մը որ Աստուածաշունչի Ընկերութիւնը կը կատարէ եւ այդ աշխատանքներուն մէջ իր հսկայ ներդրումը ունեցած է եւ կը շարունակէ ունենալ Պարոն դասախօսը: Խիստ հետաքրքրական հանդիսութիւնը փակուեցաւ Սրբազան Հօր աղօթքով:

**«Փարոս»
Լրատու Աստրալիոյ եւ Նոր
Զելանտայի Առաջնորդարանին**

Առողջապահական

Ընկուզեղէնի Ճիշդ Օգտագործման Ձեւերը՝ Օգտակար Ըլլալու Համար

Ընկոյզը, նուշը, պիստակը եւ հնդկական ընկոյզը օգտակար են «Էներժիկ» ամբողջացնելու, ինչպէս նաեւ՝ սրտանոթային համակարգի կարգաւորման համար, սակայն սխալ օգտագործման պարագային կրնան վնասակար ըլլալ օրկանիզմին համար: Նման կարծիք յայտնած է սննդաբան Արտեմ Լեոնով: Մասնագետը նշած է, որ թէեւ ընկոյզները կը պարունակեն շատ

օգտակար մաքրօ եւ միջրոտարրեր, մանրաթելեր եւ սպիտակուցներ, ատոնք նաեւ կը պարունակեն Նիւթեր, որոնք կը ճնշեն «Փըրմենթ»-ները:

«Ընկուզեղէնին մէջ առկա բոլոր օգտակար նիւթերը կը գտնուին ոչ աշխուժ վիճակի մէջ, սահմանափակուած են բնական պահածոյացնող նիւթերով եւ ոչ մէկ օգուտ կը բերեն օրկանիզմին: Ձուրը կը չեզոքացնէ բնական պահածոյացնող նիւթերը: Ընկոյզին հետ ջուրի օգտագործման պարագային, բոլոր «միքրօ» եւ «մաքրօ-էլեմընթ»-ները կ'անցնին «աքթիվ»

ձեւի եւ հասանելի կը դառնան օրկանիզմին», - նշած է մասնագետը: Մասնագետին համաձայն՝ ընկուզեղէնը օգտակար կ'ըլլայ օգտագործել 6-8 ժամ ջուրի մէջ թրջելէն ետք: «Այս միակ միջոցն է ընկոյզներու մէջ ներդրուած բնութեան ամբողջ ուժը ստանալու համար», - ըսած է սննդաբանը:

Ֆրունճեան Եղբայրներ Եւ Սրճաղացներու Ճարտարարուեստը Լիբանանի Մէջ (1940ականներ)

Սկիզբը Էջ 03

Պետք է ենթադրել որ այս ողիսականը՝ Ներգաղթէն մինչեւ Պէյրութ վերադարձ, տեւած ըլլայ շուրջ երեք ամիս¹⁶, հետեւաբար պետք է ակնկալել որ Գեորգ Ֆրունճեան Պէյրութի մէջ լիարժէք գործի վերսկսած ըլլայ 1947ին:

գ) Վերադարձ Պէյրութ, կայունացում եւ բաժանում

Վերականգնուած գործընկերութիւնը՝ երեք եղբայրներուն միջեւ, սակայն, երկար չի տեւեր եւ հաւանաբար 1950ականներու սկիզբին, եղբայրներուն միջեւ անհամաձայնութիւններու պատճառով, Նախ ՕՆՆԻԿը, յետոյ Պարգեւը կը հեռանան գործընկերութենէն: Մեզի կը թուի, թէ գործընկերութեան արհեստանոցը որ կը գտնուէր Ժըմմէյզիի մէջ, Փասթօր փողոցին վրայ, Նախապէս եղած ըլլար իրենց հօր Տիգրանի արհեստանոցը: Մեր տրամադրութեան տակ գտնուող Նարինջի համեստ քամոցը (տէս՝ Նկարը) կը կրէ «Պարգ ֆուր» արաբատառ արձանագրութիւնը, ինչ որ հետեւցնել կու տայ թէ հաւանաբար եղբայրներու գործընկերութիւնը հիմնուած չէր միայն սրճաղացներու վրայ, այլեւ՝ Նարինջի քամոցներու եւս:

Սրճաղացներու երկու անջատ խումբեր կը կրէն «Ohannes Four» եւ «Bark/Barkev Four» կնիքներ, ինչ որ հետեւցնել կու տայ թէ եղբայրները առանձին շարունակած են իրենց արհեստը եւ հիմնած իրենց անձնական արտադրամասերը: Սակայն, Ժիրայր Ֆրունճեանի վկայութիւնը, թէ՛ «ՕՆՆԻԿը երբեք իր անձնական գործը չունեցաւ. միշտ աշխատեցաւ ուրիշներուն համար եւ հետ», ենթադրել կու տայ թէ անոր անձնական գործը չէ արդիւնաւորուած եւ եղած կարճատեւ: Հոսակ ան կը հաստատուի Չահլէ, ուր եւ կը մահանայ (ծնթ. 33):

Պարգեւ Ֆրունճեան, սակայն, կը հաստատէ իր անձնական արհեստանոցը (շուրջ 95 քառ. մետր տարածութեամբ), Գեորգին արտադրամասէն քիչ մը անդին, դարձեալ Ժըմմէյզիի մէջ¹⁷:

դ) Գեորգ Ֆրունճեան ընտանիք

ՕՆՆԻԿԻՆ ու Պարգեւին գործընկերութենէ հեռացումէն ետք, 1950ականներու սկիզբը, Գեորգ գործընկերութիւն կ'առաջարկէ իր միւս եղբոր՝ Գառնիկին: Կը թուի թէ այս գործընկերութիւնը թէ՛ մասնակի եր¹⁸ եւ թէ՛ կարճատեւ, առաւելագոյնը՝ մինչեւ 1950ականներու աւարտ: Գեորգ Ֆրունճեան կ'ամուսնանայ 1956ին Ս. Նշան Եկեղեցի, Սուգան Յայվաճեանին հետ եւ կ'ունենայ չորս զաւակ՝ Անի (ծն. 1957), Ժիրայր (ծն. 1958), Վահէ (ծն. 1960) եւ Սոնիա (ծն. 1962): Նոյն շրջանին, կ'ամուսնանայ Նաեւ Գառնիկ: Կը թուի թէ 1960ականներու սկիզբը Գեորգի գործը առաւել կ'աճի: Եկամուտը կը հերիքէ որ ան տեղափոխուի Էշրեֆիէ եւ գնէ Նորակառոյց շէնքի մը մէկ յարկաբաժինը 1965-66ին, հաստատուի հոն իր ընտանիքով եւ մայրով: Մինչ, Գառնիկ կը ձեռնարկէ Մասիս ճաշարանի հիմնումին, որ 1970ականներուն Նշանաւոր դարձած էր Պէյրութի մէջ¹⁹:

ե) Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմ, գործատեղիի փակում եւ աւարտ

1975ին, Գեորգ Ֆրունճեանի վարձակալած արհեստանոցի կալուածը կը ծախուի: Նոր սեփականատէրը կը ծրագրէ բազմաթիւ շէնք բարձրացնել այնտեղ: Սակայն չհամաձայնելով Գեորգի պահանջած հատուցումին դատավարութիւն մը ծայր կ'առնէ որ կ'երկարի մինչեւ 2003: Մինչ այդ,

սակայն, Լիբանանի պատերազմը կ'անդամալուծէ Գեորգին արհեստանոցը, որ շատ հեռու չէր պատերազմի տաք գօտիէն: Հակառակ անոր որ արհեստանոցը կողոպուտի կամ մեծ վնասներու չ'ենթարկուիր, դէպքերը կը զարգանան այնպէս, որ Գեորգին ընտանիքը 1978ին կը տեղափոխուի Մ. Նահանգներ ու կը հաստատուի Զալիֆորնիա, եւ Գեորգ կը դադրեցնէ իր ճարտարարուեստը 1970ականներու աւարտին, թէւ սիրտը կամ անոր մեծ մասը կը մնայ Պէյրութ, ուր ան յաճախ առանձին կու գայ եւ արհեստանոցին մէջ մթերելով Հալէպի օճառ եւս. կը զբաղի փոքր առեւտուրով՝ զանոնք արտածելով Լոս Անճելըս²⁰: Այլ խօսքով, ճիշտ է որ արհեստանոցը կը դադրի արտադրելէ, սակայն ան կը շարունակուի օգտագործուիլ իբրեւ պահեստ, մինչեւ Գեորգին մահը՝ 14 Սեպտեմբեր 2003, երբ Այնճարէն վերադարձին արկածի կ'ենթարկուի, վարորդը կը վիրաւորուի, իսկ ինք կը մահանայ:

զ) Գեորգ Ֆրունճեանի արհեստանոցը

Գեորգ Ֆրունճեանի արհեստանոցը կը գտնուէր Մար Մխայէլէն դէպի Պէյրութի կեդրոնական շրջանը եւ առեւտրական գօտին՝ Պուրճ, տանող գլխաւոր ճամբուն վրայ, Ժըմմէյզիի կաթողիկէ Սէն Ֆամիլ դպրոցաշէնքին կից, Փասթօր փողոց, թիւ 87: Խանութիւն ուղղանկիւն էր, խորունկ (շուրջ 275 քառ. մ.), ունէր երկու մաս՝ գրասենեկային բաժին եւ արհեստանոց: Գրասենեկի բաժին փողոցին Նայոլ ճակատը ունէր ապակեայ ցուցափեղկ (ուր կը ցուցադրուէին արտադրանքներու նմուշներ), կողքին՝ անցք մը դէպի գրասենեակ, որմէ ներս գետեղուած էր գրասեղանը: Գրասենեակ-մուտքի բաժինը տախտակով անջատուած էր ներսէն՝ գործատեղի-արհեստանոցէն: Գեորգ 1973ին, կը բանայ երկրորդ՝ ցուցասրահ-խանութ մը, Սայֆիի մէջ, քաղաքի կեդրոնին աւելի մօտ, միւս աշխատավայրէն երկու հարիւր մետր դէպի Պուրճի հրապարակ:

է) Արտադրութիւնները եւ շուկան

Ֆրունճեանները սկիզբէն եւեթ արտադրած են սրճաղաց ու սանդ: Գեորգ Ֆրունճեանի սրճաղացները սկիզբը կրած են «Hadji Kevork» կնիքը, լուսին-աստղ գծանկարը եւ «ISTANBUL» գրութիւնը: Յետագային, սակայն, իրեն կը թելադրուի չգործածել ասոնք եւ ան կը հրաժարի անոնցմէ²¹:

Ըստ Ժիրայրի, Գեորգ Ֆրունճեան գործարանը արտադրած է երեք տարբեր տեսակի սրճաղաց. «Ներքեւի հատուածը կրնար “115” կամ աւելի լաւորակ “116” ըլլալ: Իսկ լաւագոյն որակը, որուն համար ցմահ կ'երաշխաւորէր, “666” տեսակն էր: Հետեւաբար, տարբեր տեսակները կ'առնչուէին ներքին սարքին, եւ աղացքին մանրութեան»:

Աւելի ետք, ասոնց կու գան աւելնալու այլ արտադրութիւններ: Գեորգ 1950ին կը սկսի արտադրել Նարինջ քամելու գործիք: Իր հիմնական գործը սրճաղացն ու քամոցը կը դառնան: Ըստ Ժիրայրի՝ «Քամոցը տարբեր տեսակներ ունէր: Տարրական տեսակը կանաչ ներկուած կ'ըլլար, միջակորակը՝ կարմիր, լաւագոյն երկու տեսակները՝ արծաթագոյն եւ ոսկեգոյն կ'ըլլային»²²: Ասոնցմէ միայն սրճաղացներն ու քամոցները կնքուած կամ մակնիշուած էին, մինչ սանդերը, որոնք տարբեր չափերով էին, չէին կնքուեր²³:

1960ականներուն, Գեորգ կը սկսի արտադրել փականագործութեան անհրաժեշտ կարգ մը սարքեր եւս, ինչպէս՝ լուսցամանէն վար հոսող ջուրին մաղը եւս.: Այս արտադրութիւններուն բոլոր իրերը կը պատրաստուէին իր արհեստանոցին մէջ: Իր արտադրած գործիքներէն սրճաղացին համար կը գործածէր պղինձ եւ երկաթ, Նարինջի քամոցին համար *ֆոնտ* եւ ալիւ-մինիում, իսկ փականագործական իրերուն համար՝ *սթէյնլէս*:

Գեորգ ինք կը կատարէր իր արտադրութեան ցուումը ամբողջ Լիբանանի մէջ: Ան ամենամտայ երթեր կ'ընէր դէպի Թրիփոլի, իսկ ամեն վեց շաբաթը անգամ մը՝ Սայտա: Պէյրութի մէջ, քամոցի իր մեծագոյն յաճախորդները Պասթայի շրջանի օշարակի եւ պտղահիւթի վաճառորդներն էին²⁴: Իր արտադրութիւնները ցուցադրուած էին Նաեւ Մաարատի համապատասխան խանութներու մէջ:

Շար. Էջ 07

16 Ներգաղթի առաջին Նաւը Պէյրութէն կը մեկնի 23 Յունիսին, Պաթում կը հասնի Յունիս 27ին: Ներգաղթողները Երեւան կը հասնին 2 Յուլիսին: Միւս կարաւանները կը մեկնին՝ 10 եւ 12 Յուլիսին, 10 Օգոստոսին, 12, 16 եւ 27 Սեպտեմբերին եւ 1946ի վերջին կարաւանը՝ 5 Հոկտեմբերին (*Ժողովուրդի ձայն*, 5, 25, 28 Յունիս, 3, 10, 11, 14, 17, 21 Յուլիս, 8, 13, Օգոստոս եւ 4, 10, 11, 13, 15, 17, 20, 24, 29 Սեպտեմբեր, 3, 6 Հոկտեմբեր 1946): Հաւանական է որ Գեորգ Ֆրունճեան առաջին երեք կարաւաններէն մեկով մեկնած ըլլայ՝ հակառակ տրուած վկայութեան:

17 Նիւթեր չունիք Պարգեւ Ֆրունճեանի արհեստանոցին գործունեութեան մասին:

18 Չհանդիպեցանք Գառնիկ-Գեորգ Ֆրունճեան կնքուած սրճաղացներու, սակայն ունիք Նարինջի քամոցի պիտակ մը՝ «Kevork & K. Froundjian» (տէս՝ Նկար):

19 Հաւանաբար ան գործընկերութեան մէջ չէր Գեորգ հետ, այս գործով:

20 Ժ. Ֆրունճեան կը վկայէ. «հայրս ձմեռն երեք ամիսները կ'անցընէր մեզի հետ, իսկ մնացեալ 9 ամիսները՝ Պէյրութ: Իսկ երբ մայրս քաղցկեղով հիւանդացաւ, ան ծրագրեց մօրս մահէն ետք վերադառնալ եւ ապրիլ Լիբանան»:

21 Ժ. Ֆրունճեանի վկայութիւն: Չհանդիպեցանք «ISTANBUL»-ը կողո կնիքներու:

22 Գեորգին քամոցները լաւորակ էին, դիմացկուն եւ կը մրցէին արտասահմանեան (մանաւանդ իտալական) արտադրութեանց հետ, որոնք աւելի ներկայանալի էին (Ա. Փափագեանի վկայութիւն):

23 Սրճաղացները կնքելու այլ պատճառ էր առկայ մրցակցութիւնը:

24 Ըստ Ա. Փափագեանի «Մենք 35 ոսկիի կը ծախէինք քմոցը: Իսկ սրճաղացը անոր շուրջ բան մը պիտի ըլլայ»:

Ավանարկ

Վերջին Լուր ԱՄՆ-ից

ՌՈՒԲԻՆԱ ՕՐԱՆԵԱՆ

Ուրբաթ երեկոյեան, ԱՄՆ-ի Քոնկրետի ստորին պալատը հաստատեց երկրի ենթակառուցվածքը նորոգելու եւ ընդարձակելու վերաբերեալ Պայտընի ներկայացրած 1 թրիլիոն տոլար նախագիծը, որ գործադրելի է 10 տարուայ ընթացքում: Ծայրայեղական քոնկրետականների ջանքերը չարդիւնաւորեցին այս նախագծի հաստատելը կապելու "Խելառների" նախագծի հետ, եւ քոնկրետը 228 թեր ու 206 քուէներով վաւերացրեց այդ պիւնտէն: Դրանից յետոյ Պայտընը կարճ ելոյթ ունեցաւ ու շնորհաւորեց այդ նախագծի հաստատուելը:

Նանսի Փելոսին շտապեց դա համարել

դեմոկրատների յաղթանակը, որով մեծ թուով նոր աշխատատեղեր կը բացուի երկրում: Հանրապետականների առաջարկած գումարը դրա կրկնապատիկն էր եւ աւելին: Ամեն դէպքում, այն որ երկու նախագծերը առանձին քննուեցին ու վերջապէս գումար յատկացուեց Միացեալ Նահանգների համար մեծ կարեւորութիւն ունեցող այս ծրագրին, ողջունելի է:

Նախատեսուած է միւնչել Նոյեմբերի 15-ը համաձայնութիւն գոյացնել դեմոկրատների մօտ՝ այս անգամ "Խելառների" նախագծի հարցով: Ես չգիտեմ ինչ տեղի կունենայ միւնչել այդ օրը: Բայց յատկանշական է Նանսի Փելոսիի երկու արտայայտութիւն, որոնք պարզում են Քոնկրետի ստորին պալատի կողմից երկրի ենթակառուցվածքը նորոգելու նախագծի ժամ առաջ հաստատուելը:

Շար. Էջ 08

Ֆրունճեան Եղբայրներ...

Շար. Էջ 06-Էւ

Արտադրութիւնները կ'արտածուէին արաբական երկիրներ, Քուէթ եւ Սեւտական Արաբիա: Միշտ կանխիկ կ'աշխատէր:

Սրճաղացները ամբողջութեամբ կ'արտադրուէին Գէորգի արհեստանոցէն: Ան սրճաղացներուն պղինձէ պատեաններուն համար պատրաստի թերթեր կը գներ եւ կ'ոլորէր զանոնք՝ սրճաղացին պատեանը պատրաստելու համար: Ըստ ժիրայրին՝ «ձեւաւորումը մրճահարումով կը կատարուէր»: Սրճաղացին կողք պղինձ էր, որ նոյնպէս ձուլարանը կը ձուլուէր: Արտադրամասը երկու բաժին ուներ՝ պղինձեայ բաժնի պատրաստութեան եւ երկաթեայ սարքի ձուլման համար:

ը) Գէորգ Ֆրունճեան անհատը

Գէորգ Ֆրունճեանի մասին յուշերը կը հաւաստեն, որ ան «լաւ հայ առաքելական մըն էր, մասնաւոր ուսում չուներ, գրել կարողալ գիտեր ոչ-սահուն, հայախօս էր, բայց թրքերէն եւ արաբերէն գիտէր, շատ լաւ արհեստաւոր էր, ձուլագործ էր Նաեւ, աշխատասէր, ճարպիկ, գործի ետեւէն էր եւ լաւ վաճառական²⁵, օգնող մարդ էր, Կիրակի չէր բանար արհեստանոցը, շատ եկեղեցի չէր երթար: Ժուժկալ էր, ուտելը կը սիրէր, բայց խմիչքը՝ ոչ: Շատ հայրենասէր, կենսասէր, ընկերային անձ էր, ուղղախօս էր, ինքնավստահ, միութենական յատուկ հակումներ չուներ: Ոչ-հայերու հետ իր յարաբերութիւնները թոյլ էին: Կարճուկ էր, քիչ մը գէր, խնդումներէ: Պատիլը շատ կը սիրէր, ամառները կնոջ հետ միւնչել երոպաները կը ճամփորդէր: Խուփ մարդ չէր, ընդհակառակը կը պատմէր: Յաճախ հպարտութեամբ կը պատմէր իր փախուստը Հայաստանէն: Իր տունը կոկիկ էր, բարեկեցիկ, կիկը կ'ըսէր որ շատ առատաձեռն անձ մըն էր տան համար: Տեսողութեան խնդիր ուներ, հետեւաբար 1970ականներուն արդէն ինքնաշարժ չէր վարէր»: Իր նախկին դրացիներէն մին կը յիշէ. «Շրջան մը երբ գողութիւնները շատցան, տանս մուտքի դռան կղպանքին *փլաք* մը դրաւ որ չկարենան բանալ.. պահարանին տախտակէ ոտքերը կը փոխէին՝ մետաղեայ գաւաթակերպ

մաշիկներ շինեց որպէսզի շուտ չմաշին... Լիբանանի պատերազմին հոս գտնուած շրջանին պատսպարանին մէջ օգտակար եղաւ»:

Ժիրայր կը վկայէ. «Հայրս լաւ կազմակերպուած մարդ մըն էր, յաջողէր էր իր ձեռնարկած բոլոր գործերուն մէջ, ժրջան ու տքնաջան աշխատող էր եւ ազնիւ: Չքաջալերեց որ ուսումնաշարունակեմ. ըստ իրեն՝ մարդուն համար պարզ գրել-կարդալ մը գիտնալը բաւարար էր շուկային մէջ գործելու: Փոքր տարիքէն օրերը կը հաշուէր թէ երբ պիտի աւարտէի երկրորդականս ու միանայի իր գործին: Իրմէ սորված եմ աշխատասիրութիւն եւ պատասխանատուութիւն: Փոքր տարիքէն ինծի ըսած էր որ իրմէ բա՛ն չակնկալեմ, "ինչ որ կ'ուզես ընել, դուն պետք է շահիս եւ անձամբ ընես"»:

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

Այս ուսումնասիրութենէն պարզ կը դառնայ թէ.- 1) Սուրճը հայոց մէջ մուտք գործած է առնուազն 1770ականներէն:

2) Սրճաղացներու արտադրութիւնը հայոց մէջ գոյառած է առնուազն ԺԹ. դարավերջէն:

3) Արհեստը Պէյրութէ բերուած է հայ գաղթականներուն միջոցաւ:

4) Ֆրունճեան եղբայրները կարելոր նպաստ բերած են Պէյրութի մէջ սրճաղացներու ճարտարարուեստի զարգացման:

5) Սրճաղացներու ժամանակագրական կարգին առումով որոշակի է որ Hacı Artinէն ետք կու գայ Վահանը, ապա Froundjian Freresը, իսկ Hacı Barkev, Hacı Kevork եւ Hacı Ohannes կնքուած սրճաղացները արտադրուած են գրեթէ միաժամանակ:

6) Պէյրութեան սրճաղացներու ֆրունճեանական արտադրանքները գոյատեւած են առաւելագոյնը շուրջ չորս տասնամեակ, 1940ականներէն 1970ականներու աւարտ եւ արդիւնքն են մէկ սերունդի:

7) Պարգէւ եւ Գէորգ/Գ[առնիկ] Ֆրունճեանները անշատաբար արտադրած են Նաեւ Նարինջի քամիկներ:

8) Լիբանանցի արաբ արհեստաւորներ հաւաքաբար չեն առնչուած այս արտադրատեսակին:

9) Լիբանանի մէջ հայկական սրճաղացներու պատումը թերի է եւ անաւարտ:

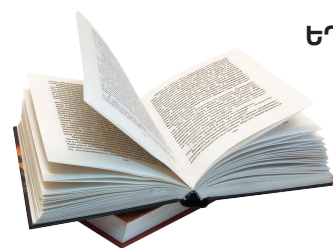
25 Կը վկայուի որ ան «ամէն երեք ամիսը Հայաստան կ'երթար կու գար, վաճառականութիւն կ'ընէր»:

ԲԱՆ ՈՒ ԳԻՐ

Մենք Բոլորս

Մենք բոլորս, որ գնում ենք մենակ, տրտում, Որ գնում ենք խանութներում գինի ու հաց, Որ փնտրում ենք անկարելի մի խնդրութիւն, Բայց չենք գտնում՝ վազքով տարուած ու զբաղուած.-

Մենք բոլորս, որ, յոգնաբեկ, չենք նայում վեր - Մոռանալով աշխարհային չարը, բարին՝ Տրտո՛ւմ կ'օրհնենք մի իրիկուն օրերը մեր - Ու կնայենք Հարթագողի ճանապարհին...

ԵՐԻՇԷ ԶԱՐԵՆՑ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

08 2021
ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Կրկ Երկ Երե Գրե Հնգ Ուրբ Շբթ

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

ԳԱԼՈՒԲՍ ԿԵՏԵԼ
(1956 – 1975)
«Անվերնագիր»

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութիւնը...

Սկիզբը Էջ 02

Վերանորոգուած մանկապարտեզը՝ որու դռները կը նախատեսուի բանալ 2022-ի աշնան, պիտի կոչուի Տօքթ. Պետրոս Մանկիկեանի անունով:

Պր. Խանճեան նաեւ յայտարարեց, որ Գանատայի Օնթարիո նահանգի Թորոնթո քաղաքէն Սարգիս եւ Հայկուհի Մարանճեանները սիրով կը նուիրեն 125,000 ԱՄՆ տոլար Հայաստանի Հանրապետութեան Վանաձոր քաղաքին մէջ գտնուող Աւետարանչականի «Շող» Կեդրոնին: Կեդրոնը, որ յատուկ ծառայութիւն կը մատուցանէ անապահով ընտանիքներու երեխաներուն, պիտի կոչուի Սարգիս եւ Հայկուհի Մարանճեան «Շող» Կեդրոն:

«Աւետարանչականը յատուկ շնորհակալութիւն կը յայտնէ այս երկու ընտանիքներուն, որոնք Հայ համայնքի սիրոյ, հաւատքի եւ ծառայութեան օժանդակելու հարազատ օրինակներ են,» ըսաւ Պր. Խանճեան: «Նոր եւ ընդլայնուած մանկապարտեզը

պիտի սպասարկէ 200 երեխաներու եւ անոնց ընտանիքներուն՝ Արցախի մայրաքաղաք Ստեփանակերտի մէջ, անոնց ջամբելով ուսման հիասքանչ ճանապարհ: Իսկ "Սարգիս եւ Հայկուհի Մարանճեան Շող Կեդրոն"ը պիտի օգնէ Զրիստոնեական ոգիի տարածման Վանաձորի երեխաներուն, ստեղծելով դրական մշակութային եւ կրթական միջավայր, որ վճարական ազդեցութիւն պիտի ունենայ այդ համայնքին վրայ»:

Որպէս Զրիստոնեական կազմակերպութիւն, Աւետարանչականը իր ծառայութիւնը կը մատուցանէ բոլոր անոնց՝ որոնք օգնութեան կարիք ունին՝ առանց խտրութեան: Աւետարանչականը իր այս համաշխարհային առաքելութիւնը կ'իրականացնէ շարք մը կրթական, աւետարանչական եւ ընկերային ծառայութիւններու միջոցաւ աշխարհացրիւ 24 երկիրներու մէջ՝ ներառեալ Հայաստան եւ Արցախ: Լրացուցիչ տեղեկութիւններու համար կրնաք այցելել Աւետարանչականի կայքէջը www.amaa.org.

Ակնարկ

Վերջին Լուր ԱՄՆ-ից

Սկիզբը Էջ 07

ա- Վերջինիսի եւ Նիւ Ճորճիի դեմոկրատ Նահանգներում դեմոկրատների պարտութիւնից յետոյ, Ստորին պալատի խօսնակ Փելոսին ասաց, որ եթէ երկրի ենթակառոյցների տրոհման համար պիտոճէն Զոնկրէսը վաւերացնէր առանձին եւ նախքան նահանգային ընտրութիւնները, ապա այդ երկու դեմոկրատ Նահանգներում ընտրութիւնների պատկերը այլ կը լինէր... Ես համաձայն չեմ այս պատճառաբանութեան հետ. պարտութեան պատճառները ակելին են ու խորը, որոնցից մէկն էր գործազուրկների մեծ թիւը ԱՄՆ-ում: **Հմուտանաք ապահովական հարցերը:** ք- Փելոսին ասաց, որ դեմոկրատների

համար կարեւոր է աշխատել բացել, եւ այս նախագծի հաստատուելը Ստորին պալատի կողմից վկայում է, որ դեմոկրատները յանձնառու են երկրում աշխատատեղեր բացելու հարցում:

(Մի հարցնող լինի,- Ապա ինչո՞ւ այսքան ուշացումով հաստատեցին այդ նախագիծը, եւ որի շուրջ "համախոհութիւնը" գոյացաւ դեմոկրատ Նահանգներում դեմոկրատների պարտութիւնից ճիշտ յետոյ...):

Ամեն ինչ ասուած է: Սպասենք Նոյեմբերի 15-ին, տեսնենք որտեղից պիտի գոյանայ "Խելառների" նախագծի գումարը, կամ գուցէ նիւթական աղբիւրներ չգտնելով՝ ստիպուած նոր կրճատումներ անեն այդ նախագիծում:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայրապետական Մաղթանք Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում

Սկիզբը Էջ 02

Իսկ մենք, որ բարեբաստիկ առիթն ունենք նրա սաները, հոգեւոր զաւակներն ու ժամանակակիցները լինելու, երախտագետ ոգով շնորհաւորենք մեր սիրելի Հայրապետին գահակալութեան եւ օծման 22-րդ տարեդարձի առիթով: Հրաւիրում եմ ամենքիդ, սիրելի հաւատացեալներ, որպէսզի յընթացս պատարագի մեր սրտագին աղօթքներն ուղղենք առ Աստուած եւ մեր բարեմաղթանքները խառնենք հանուր հայութեան աղօթքներին՝ Հայրապետական մաղթանքով զօրութիւն, զօրակցութիւն եւ անսասանութիւն հայցելով Հայոց Հորը եւ նրա խնամքին յանձնուած հայոց Հայրապետութեանը:

Վեհափա՛ռ Տէր, բոլորիս աղօթքն է, որ Աստուած լսի ամէն հայի սրտից բխած ձայնը եւ երկար կեանք ու երկար օրեր տա Հայոց Հորը: Թող Ձեր առաքելութեամբ Աստուած

շարունակի օրինել ամենքիս այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտեանից. ամէն»:

Սուրբ Պատարագի աւարտին, Գարեգին Երկրորդ Ամենայն Հայոց Հայրապետի օծման եւ գահակալութեան 22-րդ տարեդարձի առիթով կատարուեց Հայրապետական մաղթանք: Սրբազան արարողութիւնը հանդիսապետեց Մայր Աթոռի արտաքին յարաբերութիւնների եւ արարողակարգի բաժնի տնօրէն Գերաշնորհ Տ. Նաթան արքեպիսկոպոս Յովհաննիսեանը:

Ներկայ եկեղեցականաց դասն ու հաւատաւոր ժողովուրդն աղօթք բարձրացրեցին առ Աստուած Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի անսասանութեան ու պայծառութեան, ինչպէս նաեւ Նորին Սրբութեան քաջառողջութեան, կենաց արեւշատութեան եւ բազմամեայ գահակալութեան համար: